

Šiaurės vėjas

Kiemo klevas blaškėsi šakomis į visas puses, plazdėjo gels-tančiais lapais: ketvirta diena pūtė šiaurės vėjas. Jis dar nebuvo toks šaltas, koks ima pūsti po didžiųjų spalio liūčių prieš pa-sningant, tačiau Domarkas kelintą kartą pagalvodavo, ką jis čia supūs? Ir dabar pagalvojo, nes kaip nepagalvosi, kai šitaip pučia ir pučia, o nieko nesupučia. Pasiėmęs kibirą jis ėjo iš tvarto. Visą savaitę skubi ir skubi, o tą vieną sekmadienio rytą gali niekur sau neskubėti, gali atsisėsti ant skiedryno kaladės ir parūkyti kaip žmogus: su viena ranka rūkai, su kita grabinėji stambesnes skiedras, mėtai į jovaluotą kibirą. Jis taip ir darė: sėdėjo, rūkė, mėtė, o prie kojų jam tyliai skimbčiojo tas kibiras, ir aukštai virš galvos ošė kiemo klevas. Paskui pasirodė žmona, sūktelejo, kad eitų valgyti. Domarkas atsistojo, žioptelejo pa-sisukęs porą kartų prieš vėją, porą – pavėjui:

– Kazimierai!.. Kazimierai!..

Nuėjo į trobą vienas. Ant stalo trijose lėkštėse pilkavo košė, baltame dubeny baltavo pienas:

– Ar šaukei Kazimierą?

– Šaukiau, ar negirdėjai?

– Negirdėjau. Vėjas taip užia.

Ji vėl išėjo į kiemą. Domarkas atsisėdo gale stalo, bet dar nevalgė, tik rankas pasidėjo abipus lėkštės, laukdamas, kol ji parsives brolių. Pamatė, kad dešimtosios krumpliai jovaluoti,

Domaldas Garauška
Laudoni mėsai (balto lanko, 1997)

brūkštelėjo į šlaunį, vėl žvilgtelėjo pro langą: blaškosi ir blaškosi klevas, rudojo linienoj Raštikio karvė. Būtų geriau, kad ji Kazimiero dabar ir nerastų, jam visuomet patikdavo sekmandinių rytais valgyti dviese. Vėl įėjo žmona, žvilgtelėjo į stalą, liko patenkinta, kad jis vienas nevalgė.

- Ar neradai? - paklausė Domarkas.
- Neradau.
- Tai kame taip ilgai buvai?
- Būdelėj tupėjau.

Dabar jau ramiai, neskubėdami abudu kabino ir valgė. Bet ir vėl - su kąsniu burnoj - Domarkas pasisuko į langą, lyg jam būtų kas liepęs visą laiką grėžiotis. Raštikio karvės jis nebespėjo pamatyti: iš už daržinės kampo išsoko susirietęs Kazimieras, kažkuo nešinas rankoj, perbėgo skiedryną, smėstelėjo pro klevo liemenį ir dingo už lango staktos. Dviejų dalykų nespėjo Domarkas gerai įžiūrėti: kaip žili Kazimiero plaukai jam bėgant sūščiojo į viršų ir kokią jis ten lazda nešėsi rankoj. Domarkas tuoj pat grįžtelėjo atgal: ar nebus ir žmona mačius, bet ji tuo metu vožė brolio košę tuščia lėkšte ir ranka tapšnojo mūriuko viršų, ieškodama šiltesnės vietos. Kiemas matėsi visai tuščias, o toj pusėj, už lango staktos, buvo keliukas, keli gliuosniai, tokie krūmeliai, trys dirvos, Raštikio sodyba, ir už to visko - jau miškas. Pasiutimas, ką jis ten laikė rankoj? Buvo suėmęs tą lazda per vidurį ir dar sugniaužęs kažką pilką.

- Rupūžė! - atgrėžė jis veidą į žmoną. - Kazimieras pilkąją vištą užmušė!

Ji nešūktelėjo nei „Jėzusmarija“, nei „Viespatie“, tik pasakė ramiai: „Kad niekuomet nemušdavo“, - bet, baigdama valgyti, jau buvo prie durų. Matė ją tepenančią už daržinės, paskui vėl parsukbančią į kiemą, kur ji, viena ranka suėmusi prijuostę, antrąja barstė nesamus trupinius:

- Putputputputpu-uuuut!..

Ir tuojau prie jos pradėjo rinktis vištos: skersos, vėjo pašiausios, o ji šaukė vis garsiau, kol tos pirmosios nenuėjo,

pamačiusios, kaip jas apgavo ir nieko nepabėrė. Į abi puses sukiodama galvą, ji sugrįžo į trobą ir tarpdury pasakė:

- Vištos yra visos, tau taip tik pasirodė.
- O tai ką jis ten tokį nešėsi?
- Gal skarmalą kokį?..
- Skarmalą?.. - jis staigiai ir aukštai pakėlė į ją smakrą: - Dėl ko tu misliji - skarmalą?

- Ar aš žinau? - jau suirzusi atsakė ji. - Ar aš mačiau? Ir vėl išėjo į kiemą dar pasidairyti. Domarkas tingiai išitiesė po stalų vieną koją, ruošdamasis kišti ranką kelnų kišenėn ir užsirūkyti, bet (nė pats to nesitikejęs) puolė paskui žmoną pro duris.

Ant slenkščio jį pasitiko vėjo gūsis, abi akys, ką tik žiūrėjusios pro mūriuko šilumą į visokius vidaus ir lauko daiktus, sakytu paniro į tą vėją kaip į kokį šaltą vandenį ir apsiašarojo, ir nebuvo niekur matyti nei ką tik išėjusios žmonos, nei Kazimiero, dūlavo pilka daržinės siena ir takas, kurio pradžioj jis dabar stovėjo. Užvis mieliau būtų grįžęs atgal į trobą, jei nereikėtų ten eiti ir, staigiai pasukus už daržinės kampo, išitikinti, ar iš tikrųjų taip yra, kaip jam ūmai pasirodė. Domarkas tebesidairė po kiemą, tikėdamasis kokios pagalbos: gal pamatys žmoną, gal pamatys Kazimierą su ta lazda ir skarmalu rankoje? Bet ką ta žmona jam čia galėjo padėti, vienas tiktai Kazimieras, tegu jis pasirodo iš kur, tegu nešasi rankoj tą vištą, tegu nors visas vištas nešasi išmušinėjęs, tik tegu turi rankoj tą lazda, Dieve, kad jis dabar pasirodytų ir turėtų rankoj tiktai lazda! Bet vietoj Kazimiero keliuku bepagrįžtanti žmona, kuri žvalgėsi po laukus, už gliuosnių, žiūrėjo Raštikio pusėn, dairėsi linienoje ir už kanalo. Domarkas atsuko jai nugarą ir, rodos, dar nepradėjo eiti, bet ašarojančios jo akys jau matė, kaip palengva, palengva ėmė artėti į jas pilkas daržinės kampas, o takas tarytum pats slinko artyn po kojomis. Kieme yra daug takų. Kai pažiūri į juos nuo slenkščio - visas kiemas išdalytas į netaisyklingus žalius gabalus. Pirmasis ir pats plačiausias veda

į vartus. Tai visų takas: ir jo, ir žmonos, ir Kazimiero, ir kaimyno, ir šiaip kiekvieno į čia užklydusio. Dešiniau nuo pirmojo – takas į šulinį. Tas – siauresnis, bet ryškus ir kietas. Yra dar vienas – į tvartą, ir dar vienas – pro darželį į sodą. Tai vien jo paties ir jo žmonos takas, pats nežymiausias, bet atsinaujinantis kiekvieną pavasarį ir išnykstantis vėlyvą rudenį. Kažkada Domarkas net pagalvojo: juo jiedu su žmona eis senyn, juo nežymesnis jis darysis, ir galės būti gražiausios vasaros, šilčiausi pavasariai, bet nyks ir sunyks tas žymumas, kol visai nieko iš jo nebeliks: pažūrekit, prašom, į kiemo takus, ir jūs iškart suprasit, ar jauni čia atsikraustę, ar seni ir nepagalintys jau begyvena. O šitas takas, kuriuo dabar eina Domarko kojos, buvo Kazimiero, juo vaikščiodavo jis vienas. Akylesnis iškart suprastu, koks čia keistas takas: nuo trobos slenkščio – kaip styga daržinės kampo link, ir dar taip staigiai už jo užsuktas. Nebent malkos ten būtų sukrautos, bet malkos gražiai šviečia visai kitoj pusėj: anapus šulinio, tvarto pastogėj, į abi puses nuo jo durų: raudoni juodalksnio pjūviai, geltoni – beržo, balti – drebulių, o pušies – šviesiai gintariniai. Taigi čia vieno Kazimiero takas, bet jis tartum susideda iš dviejų dalių: nuo slenkščio – iki daržinės kampo ir už kampo – palei aklinają sieną, pro avietyną, dilgėles, varnalėšas, kur sukrautos pastogėj seniai sutrėšusios lentos, papuvusios gegnės, iširusios durys. Ir čia kaimiečio akis iškart nustatytų: išardyta sena daržinė ir sukrauta kitos pastogėj. Bet ši pastaroji turėtų būti nauja, bent jau apynaujė, o ji tokia nėra: skiedrinis stogas seniai pajuo-davęs, ne ką šviesesnės ir sienos, o tas kampas, už kurio suka takas ir kuriam daugiausia kliūna saulės, lietaus ir vėjo, – tas kampas dabar palengva, palengva artėja Domarkui į akis, ir jis girdi sau už nugaros trinktelint trobos duris, žmonai įėjus į vidų. Ji nerado Kazimiero su keistąja lazda rankoje, ji niekur jo nepamatė: nei už gluosnių, nei Raštikio pusėj, nei limieno, nei už kanalo. Todėl dabar, kol Domarkas pasteks daržinės kampą, kol jis nueis tiesiąją tako dalį, dar yra laiko smulkiau apžiūrėti,

kas, kada ir kaip sukrauta tarp aklosios sienos ir avietyno, nors, tiesą sakant, tą reikėtų daryti ne dabar, o kiek vėliau, kai Domarkas pats ten atsidurs, tačiau jis atsidurs ten negreitai, dar jam liko koks trisdešimt ar keturiasdešimt žingsnių: kol jis pasieks tą kampą ir, ištiesęs ranką, atsirems į ją plaštaka, o vėidą atgrėš per petį atgal, lyg ieškodamas savo trobos lan-guose pagalbos ir užtarimo. Nes dabar tikrai dar yra laiko, o kai jis šitaip išties ranką ir atlauš plaštaką statmenai – jau nebebus. Tą vakarą jis maždaug taip ir stovėjo, ir nesvarbu, kad nuo to laiko praėjo dvidešimt penkeri metai. Gali praeiti penkiasdešimt ar net visas šimtas, svarbiau, kad vis tiek daug kas kartojasi: jei ne vieno, tai kelių žmonių gyvenime, tikrai tokiu atveju daug sunkiau apie tai sužinoti. O jeigu vieno – tai čia labai paprasta: štai ir dabar, po minutės ar pusantros, ims ir pasikartos: stabtelėjimas – statmena plaštaka – atgal per petį atgręžtas veidas.

Pirmausia jis pamato sutemose jau bepradedantį dūluoti kiemo klevą, o už jo – tuščius laukus. Arba ne taip: pirmiausia jis pamatė sutemas, bedūluojančias už klevu viršum tuščių laukų, o pats stovėjo tarpdury, vieną plaštaką statmenai atre-męs į staktą, ir galvą grįžtelėjo atgal: ar išgirdo kokį garsą, atklydusį iš tenai, iš tų laukų, iš tų tamsejančių ražienų, ar norėjo patikrinti, bene liko nakčiai kieme koks daiktas. Per petį atgrėžė veidą – ir pamatė, kaip Kazimieras ir Raštikis lėtai artėja ražienomis vienas į kitą. Jų veidų jis negalėjo išvelgti, žodžių negirdėjo, bet jie sakė kažką vienas kitam, tikrai kažką sakė, palengva sukdamiesi ratu aplinkui, lyg būtų pririšti prie nematomos lazdos: nei priartėdami, nei nutoldami, tik ratu, palengva, po tą ražieną: ratu, palengva, pririšti prie lazdos, kol staiga puolė į glėbius ir vienam akimirksniui prapuolė Domar-kui iš akių: vienam tiktai akimirksniui, kol Domarkas suprato, kad abu jau guli susikibę ant tamsios žemės, ir todėl sunkiau dabar bežiūrėti. O po ranka nieko nebuvo, Domarkas išoko į priemėnę, griebė kažkokį įnagi, tas pasirodė per daug trapus

ar lengvas, išpuolė į kiema, pasimaišė grėbliu kotas, jam būtina reikėjo šakių ar kirvio, tada atsiminė apie mieta, ir vienu ypu beveik netriokštelėjęs keturbriaunis tvoros statinis atsidarė jo rankose. Jeigu Kazimieras su Raštikiu būtų rėkavę, keikęsi ar vaitoję, jis nebūtų taip skubėjęs, bet jiedu ten žudėsi tylomis, jis negirdėjo net judviejų šnopavimo, nieko. Kol, aplenkęs kūdrą ir peršokęs tvorą, Domarkas atbėgo į ražienas, juodu vėl buvo jam dingę iš akių, jis sukiojosi su savo statiniu į visas puses, tik paskui išgirdo ritmingą ir net, pasakytum, švelnų keksėjimą: kekt... kekt... kekt... Maždaug du kartus per sekundę: kekt... paskui vėl: kekt... Jiedu besą čia pat, gal už dešimties žingsnių. Raštikis pilkavo ant Kazimiero, ir jo ranka pilkai svysčiojo aukštyn ir žemyn. Iškeldamas savo mieta, Domarkas dar spėjo pagalvoti, kodėl tas jo kumštis toks didelis, niekuomet toks nebūdavo. Ir nepataikė skubėdamas Raštikiui per galvą. Būtų, žinoma, vis tiek pataikęs: iš trečio ar penkto karto, bet jo statinis, atsidaužęs į tą kumštį, sausai triokštelėjo ir nulūžo, ir staiga taip baugiai lengva pasidarė abiejose Domarko saujose. Raštikis mitriai pašoko ir puolė tolyn, ir viskas įvyko greitai ir tyliai, Domarkas vien stovėjo ir žiūrėjo, kaip bėga Raštikis, ir tuo pat metu sutemose išiziebė šviesa: sutemose, už ražienų, tiksliai toj pusėj, kur Raštikis nubėgo. Kazimieras tos šviesos nepamatė, jis gulėjo kniūbsčias su kepure ant galvos. Domarkas atsiklaupė šalia, abiem rankom čiupinėjo tą kepurę, ji buvo šlykščiai šlapia ir šilta, ir tas ražienų aknuo, kuriuo Raštikis daužė jį per galvą, taip pat buvo šlapias ir šiltas.

– Svogeri, svogeri!.. – šūkčiojo Domarkas ir vis, pakėlęs galvą, žiūrėjo į žiburį, kuris netrukus staigiai ir juodai užgeso.

Tą rudenį visas bulves Domarkas nusikasė pats vienas, nes žmona sėdėjo prie brolio lovos. Į kambarį, kur guiėjo Kazimieras, Domarkas tik įkišdavo galvą, klausdavo iš tolo:

– Kaip sveikata, Kazimierai?

Kazimieras vieną dieną gulėdavo baltas kaip popierius, kitą – geltonas kaip vaškas, trečiąją – lyg ir geresnis, bet mažai,

labai mažai terodė sveikatos. Žiūrėdavo į viršų, nepakreipdamas galvos, pastatęs į lubas susmailėjusią nosį kaip yla, rodė, nieko jis negirdi ir nemato, bet girdėjo ir matė, nes kartais atsakydavo į Domarko klausimą:

– Galvelę skauda.

Vakare, parsiplūkęs iš bulvių, iš laukų ir purvynų, Domarkas vėl ten kišdavo galvą:

– Kaip sveikata, Kazimierai?

Jis tebegulėdavo, kaip buvo ryte paliktas, tiktai kartais užsimerkęs, o kartais – ne:

– Galvelę skauda.

Per visą savaitę nieko kito jis ir nepasakė. O tą naktį Domarkas iki pat ryto šnibždėjo su žmona, pakol nusprendė: toms trims dienoms Kazimierą reikia priišti. Ir pačiu paryčiu, kai nusidėjavęs Kazimieras pagaliau užmigo, Domarkas atsinešė vadžias, atsargiai atitraukė lovą nuo sienos, apvyniojo jį visa kartu su patalais ligi pat kelių. Kazimieras bepabudo, kai Domarkas jau pradėjo veržti. Ir dabar nieko nepasakė, žvilgtelėjo sau į krūtinę, per kurią kelis kartus buvo permestos tos virvės. Domarkui nejauku pasidarė. Dar patampęs vadžias, kad nebūtų kur laisvos, jis, pamiršęs ir žiburį, pasuko į virtuvės duris. Ten jį ir pasivijo Kazimiero klausimas:

– Ar jau šiandien, svogeri?..

Pajutęs balkstant langą, Domarkas kelis kartus ėjo į lauką, akylai žiūrėjo ton pusėn, kurioje visais langais švietė Eidionės žiburiai. Bet jokių garsų iš ten dar nesigirdėjo. Tik paskutinį kartą – prieš žiburius pučiant – ėmė loti šuo, lojo ilgai, po valandėlės vėl ir vėl, kol, matyt, kas nors uždare jį į tvartą. Kai Domarkas grįžo į trobą, žmona stovėjo prie stalo, ir plokščia lėkštelė, kur buvo kažkas geltono, drebėjo jos rankoje.

– Nu jau, – drašiai pasakė Domarkas. – Juk priištias.

– Einam kartu, einam kartu, – ir tol stovėjo nesijudindama, kol Domarkas priejęs uždėjo ranką ant anų durų rankenos.

Ten tebedegė lempa, dabar tad priėjęs užpūtė, atidengė gūnios kraštą. Žmona kišo Kazimierui to geltono iš lėkštelės, jis grėžė galvą, muistė į abi puses, nieko nesakė, bet ir nieko nevalgė. Gulėjo užsimerkęs, o pajutęs šaukštelį prie sučiauptų lūpų, tuojau vėl nusiskudavo į sieną. Domarkas stovėjo prie lango, atgrėžęs į juodu nugarą, vėl žiūrėjo į Eldionės kiemą. Ten jau matėsi būrys žmonių ir keletas vežimų, bet nelabai ryškiai, nes rytas buvo apsiūkęs, klevo šakos judėjo į vieną pusę: durų link, jų trobos link, o taip būna tik tuomet, kai pučia tas šiaurės vėjas. Jo Domarkas dabar ir bijojo, nes jeigu pūstų koks pietys ar vakaris – nuneštų viską atgal į pamiškę arba į šoną, į tuščius laukus, gal Kazimieras nieko ir neišgirstų, o dabar kur jis tau neišgirs, tiktai taip atrodo, kad nieko nemato ir negirdi. Tuo metu Domarkas ir pats išgirdo, kaip trenkė tenai į būgną, sužviogė triūba, kvyktelejo akordeonas. Jis pažvelgė į Kazimierą, o į žmoną dar nespėjo pažvelgti, tik girdėjo šaukštelį barkštelintį į aslą. Daugsyk apsuktos vadžios jau buvo iširėžusios į Kazimiero patalus, Domarko galvoje švystelėjo mintis, kad tuojau jos nustos rėžtis, kiek čia jos gali rėžtis, bet išsigando, pamatęs, kaip jos rėžiasi vis giliau ir giliau, ir jau taip giliai, jog ant krūtinės jų beveik ir nebesimato, nes patalų tarpai tarp virvių išpampo ir panašūs į storus vėdarus, jau atrodo, kad Kazimieras guli suraišiotas ne virvėmis, o tais pūkiniais vėdarais.

– Kazimierėli!.. – suspigo Domarkienė, o Domarkas, kuris stovėjo šalia ir žiūrėjo, ne iš karto suprato, ko ji taip ne savo balsu suspigo: pirma žvilgtelėjo į jos veidą, tik paskui – į Kazimiero: ant lininių skudurų, kuriais buvo apvyturiuota Kazimiero galva, ėmė sunktis skaisčiai raudona dėmelė. Dar nebuvo didesnė už nykščio nagą, tačiau baugino ne pats jos didumas, o tos spalvos skaitumas, tie prakaito lašai, staiga gausiai išpylę Kazimiero veidą, ir abipus kaklo išsokusios gyslos, nė kiek ne plonesnės už vyro pirštą. Kazimieras vis tebebuvo užsimerkęs, bet vis rėžėsi ir rėžėsi su siaubą keliančiu

atkaklumu, lova tratėjo, ir atrodė, jog po kiekvieno būgno bumbtelėjimo jis per dalį colio pasikelia vis aukščiau ir aukščiau. Bet jis tebebuvo užsimerkęs, aciū Dievui, jis vis dar tebebuvo užsimerkęs, Domarkas dabar žiūrėjo ne į jo veidą, o į jo blauzdas, ant kurių tirtėjo paskubom sumegztas mazgas.

– Dar risk!.. – vėl suspigo Domarkienė. – Matai: jau be protė!

Domarkas ir pats matė, kad vadžios gali neišlaikyti, bet kažkoks visas apšalęs stovėjo ir žiūrėjo, išlaikys ar ne. Tik tada, kai Kazimieras, išgirdęs sesers balsą, atsimerkė ir atvertė akis į viršų, Domarkas šoko į priemenę.

– Eik ir verk! – atsisuko įtūžęs į žmoną, kuri irgi atlikė iš paskos. – Eik ir verk, tuomet jis nebegirdės!..

Bet ji nėjo, kur ji tau eis, ji palaukė, kol Domarkas su nauja virve rankose ėmė tarytum sėlinti atgal per kambari. Kai už medinio lovos galo vėl pasimatė Kazimiero veidas, jau nieko baisesaus nebebuvo: gulėjo ramus ir užsimerkęs, tik sunkiai alsavo: dėl to, kad anoji dėmė kaip kokia liepsna plačiai buvo išplitusi ant tvarsčių. Muzika nebegriežė, Domarkas norėjo rišti, bet pirma dar žvilgtelėjo pro langą: Eldionės kieme nebesimatė vežimų, todėl ir neberišo.

Tris paras pūtė šiaurės vėjas, tris paras ten griežė, gerė ir stūgavo. Tiktai ketvirtosios rytą paskutiniai keli girtuokliai, išlindę iš daržinės, nuklyvojo pagrioviais tiesiai į vieškelį. Nuldydėjęs juos akimis, Domarkas įėjo į Kazimiero kambari:

– Nu, kaip sveikata, Kazimierai?

Jis nieko neatsakė, gal ne negirdėjo klausimo, Domarkui šmėtelėjo mintis, kad jis jau visai nieko nebegirdi. Atrišo ant kojų mazgą, bet abu vadžių galus dėl visa ko dar palaikė rankose: gal šoks, gal ims daužytis, gal vėl pradės taip baisesiai rėžtis kaip aną kartą? Kazimieras nė nekrustelėjo. Vyniodamas vadžias ant alkūnės, Domarkas kone pirštų galais išėjo iš kambario.

Jis ilgai vaikščiojo po kiemą aplink trobesius, rankiodamas iš vasaros užmirštus daiktus: seną branktą, įlūžusį grėbliakotį,

dar kažką, dar, nes jau netrukus turėjo pasnigti: liovėsi pūtes tas šiaurės vėjas, stoji šaltokos ir tykios dienos. Nuo daržinės pamatė: juodoje durų angoj stovi baltas Kazimieras: kaip nukryžiuotasis: vienais apatiniais, rankas išskėtė į šonus, laikosi už abiejų staktų, šlapinasi tiesiai ant slenkščio akmens, šlapinasi ir laikosi už tų staktų, galva svirdinėja, kojos dreba, o pats žiūri Raštikio pusėn, ir Domarkas atsigrėžęs ten pasižiūrėjo, bet nieko nepamatė: nei žmogaus kieme, nei dūmo virš kamino. Stovėjo jis taip ilgai, Domarkui pasirodė – kokį pusvalandį, keistu žvilgsniu žiūrėjo tolyn už ražienų, paskui sviruodamas grįžo atgal į trobą.

O priešingoj pusėj nuo Raštikio gyvenno toks Baužys. Tai buvo didelė sodyba, bet iš čia jos nesimatė: skyrė alksnyniukas, kyšojo už jo aukštų eglių eilės, žaliavo žiemą vasarą, užstodamos skardinį trobos stogą ir daržinę, ir tvartus, ir pirtį, ir klėtį. Dabar jau beveik ir nebebuvo ko užstoti, nes pavasarį, prieš pat Velykas, Baužius išvežė, o išardyta trobą ir klėtį išgabeno į valsčių ir pastatė kiną: kitką pamažėle išardė patys kaimynai: kas tvarto duris, kas prieklėčio lentas, kas rinkius iš vasaros virtuvės. Pavasarį nešiojo ir Domarkas su Kazimieru, porą vežimų net vežte parsivežė. Bet vasarą tam dalykui nebebuvo laiko, todėl dabar, kol nepasnigo, Domarkas nusprendė nueiti ir pasižiūrėti, ar bėra kas vežti. Vežti dar buvo ko: daržinė stovėjo be durų, bet lentos nuo sienų dar ne visos buvo nulupinėtos, ir šiaip visokio kūrenamo, patrešusio šlamšto mėtėsi kiek nori. Pilkavo trobos pamatai, pilkavo prie daržinės galo akmeninis užvažiuojamas tiltas, ir tam gale, kur tiltas, dar buvo užvis daugiau nenuplėštų lentų. Išsitraukęs iš už juostos kirvį, Domarkas ėmėsi darbo, ir surūdijusios vinyš šaižiai žviegė, lišdamos lauk iš tų vietų, kur kažkada buvo sukaltos: senoviškos keturbriaunės vinyš – pilkos lentos – keistas ir paslaptingas svetimo gyvenimo kvapas. Sustojęs atsipūsti, Domarkas pamatė ateinantį Kazimierą. Jis sliūkino palei eglaites susilenkęs kaip senis, laikydamas rankose lazda, ir kažko

ieškojo po žemomis jų šakomis, o į Domarką visai nekreipė dėmesio, lyg nė nepažintų. Praėjęs vieną eglaičių eilę, pasuko prie klėties pamatų, storai nubirusių nebesamo stogo skiedromis, krapštė tas skiedras ir vėl pasilenkęs žiūrėjo. Domarkas priėjo iš užpakalio, tyliai pasakė Kazimier, o Kazimieras staugiai pasisuko į jį, atgrėždamas rankose lazda kaip šautuvą.

– Kazimierai, – pasakė jis kaip galėdamas ramiau. – Ar tu nesušalsi?

Kazimiero akys lakstė į šonus.

– Kazimierai, – vėl kalbino Domarkas, – gal parūkom, ką? Kazimieras tylėdamas atsisėdo ant pamato akmenų, sutrašė kejo po juo nubirę skiedros ir visokie pūzrai, atsisėdo šalia ir Domarkas, kirvį paėmė iš dešinės ir perdėjo į kairę.

– Te, užrūkyk, Kazimierai, – kišo Domarkas, tačiau Kazimieras nė nepakrutėjo, tik jo akys vis lakstė ir lakstė, ties niekuo negalėdamos sustoti.

Tylėdamas pakilo ir vėl nuėjo prie tų eglaičių. Domarkas stebėjo, kaip jis skuba palei jas į kitą pusę ir kas du žingsniai vėl pasilenkęs žiūri, ir su lazda vis pakiloja žemutines šakas. Priėjęs eilės galą, Kazimieras pasuko tiesiai į alksnynėlį, tada tiktai Domarkas nusišluostė išrasojusią kaktą ir pats potekinis pasileido pro daržinę į tą vietą, kur Kazimieras ieškojo.

Štai mums ir aišku, kas ir kada sukrauta Domarko sodyboj tarp daržinės ir avietyno ir kur dabar jis eina. Keistas šitoje istorijoje yra tiktai vienas dalykas: kaip gyvenimas nei iš šio, nei iš to užgriūva vieną žmogų visa savo jėga ir visa baisybe, o paskui staiga užmiršta jį ištiesiems dvidešimt penkeriems metams, lyg jo nė nebebūtų, lyg iš tikrųjų seniai nebėra, lyg niekuomet nė nebūtų buvę. Keitėsi metų laikai, pasikeitė apskritai laikai, bet jei metų laikai keičiasi daugmaž vienodai, tai tie, anieji, niekuomet taip nesikeičia: plaukia ir nuplaukia sau tolyn tartum upės, vienus atnešdamos, kitus nusinešdamos, trečius gi kaip skiedras sukdamos ir sukdamos amžinu ratu savo drumzlinuose verpetuose.

Nuo pat ankstyvo pavasario ligi užšalant Kazimieras per dienų dienas sėdėdavo ten, už daržinės, prie tų Baužio lentų, užstotą nuo visų akių avietyno, ir kartais pats pareidavo valgyti, o kartais – tikrai keletą kartų pašauktas. Sėdėdamas ant tokios žemos kaladėlės, jis turėdavo tarp kojų seną sulankstytą kibirą ir daužydavo į jo kraštą plonu pagaliuku: kekt, kekt, kekt... Atrodytų, tuščias kibiras turėtų žymiai garsiau skambėti, šitaip (nors ir nesmarkiai) daužomas, bet neskambėdavo. Domarkas tada vakarykščiai buvo glaištęs moliu tvarto pamatus žemai, visas kibiro vidus per pirštą storumo tebebuvo tuo moliu išteptas, kai Kazimieras jį užėjo, išsišiepė ir nusitempė už daržinės. Nors nesmarkus, nors visai vos girdimas buvo tas jo daužymas, tačiau koks molis išlaikys nenutrupėjęs tą kektį, kektį, dvidešimt penkerius metus? Jis net vienos vasaros neišlaikydavo, todėl Kazimieras maždaug kartą per mėnesį eidavo jo kasti prie kūdros už gluosnių. Pasidarydavo vopnos, storai ištepdavo vidų, o kai sudžiūdavo – vėl sėdi su tuo savo pagaliuku rankoj ir daužo. Kam jam buvo reikalingas tas kibiras, o dar būtinai molėtas, – kas galėtų paaiškinti? Ir apskritai ar daug yra gyvenime dalykų, kuriuos taip paprastai ir visiems suprantamai galima paaiškinti?

Tai ir viskas, ką spėjome pasakyti, kol Domarkas ėjo tako dalį nuo trobos slenkščio iki daržinės kampo. Dabar jau jis kaip tik ir priejo, jau ištiesė kairę ranką į šoną, atsirėmė statmena plaštaka į lentą, jau atgal per petį atgrėžė veidą, – ir išgirdo šūvį. Pučiant laukuose tokiam vėjui, o dar šitaip ošiant kiemo klevui, ne taip paprasta nustatyti, kurioje pusėje šovė, tačiau Domarkas gerai žinojo, kur ir kas galėjo dabar šaudyti. Jis metėsi už daržinės kampo, laužydamas avietyną, nuspyrė šalin Kazimiero kibirą ir, kritęs ant pilvo, iki pat smakro sukiošo ranką į lentų plyšį. Šautuvo ten nebebuvo. Nei šautuvo, nei pilkų skarmalų, į kuriuos jis buvo susuktas kartu su šoviniais paplokščioj konservų dėžutėj. Kodėl, kodėl, kodėl jis pasiėmė tada iš po eglaičių tą šautuvą, o vakare parsivežė namo, ap-

kroves lentomis, ir vėl mėnesioje apkrovė, bet dabar jau savo pastogėj? Kodėl Kazimieras dvidešimt penkerius metus išsėdėjo tik per žingsnį nuo jo, niekuomet neįtardamas, kur yra tas daiktas, kurio jis taip atkakliai ieškojo?

Pašokęs ant kojų, Domarkas pabėgėjo daržinės pasieniu tolyn, išsoko į savo bulviena. Jo akys skubiai bėgiojo liniena, pamuške, aplink visą Raštikio sodybą. Pirmiausia pamatė šėmą karvę, paskui ir pačią Eldionę, ramiai tolstančią su kibiru namų linkui. Ir tada driokstelėjo antras šūvis. Nuo jo Domarkui truputį atlėgo: tai pirmieji medžiotojai pyškino už alksnyno ežeriuko pusėje. Bet, Viešpatie, kur yra tas šautuvas, kur yra Kazimieras? Domarkas vis stovėjo ir žvalgėsi, kol už kokių trijų šimtų metrų pastebėjo įtartinais svyruojančių ražienų šermukšnį. Vos išžiūrimas pro raudonas kekes, Kazimieras tupėjo viršūnėje kaip koks juodas varnas, iškišęs savo lazda su priištu skar-malu.

Vos pavilkdamas staiga pakirstas kojas, Domarkas grįžo atgal už avietyno, vėl gulėsi ant pilvo ir pagaliau surado tarp lentų tą šautuvą: surūdijusį vamzdžio gabałą su nupuvusiu buože, visą aplipusį žemėmis. Jam drebėjo rankos, virpėjo keliai, paširdžiuos buvo taip silpna, kad, pats to neįausdamas, jis palengva atsisėdo ant Kazimiero kaladės.